

"When He Left": the Narrative of the Lives of Abandoned Women

Zohreh Bayati Komitaki^{*}, Ehsan Aqababae^{}**

Seyed Ali Hashemian Far^{*}, Hamid Dehghani^{****}**

Abstract

The objective of this article is to conduct an ethnographic study of women who are currently suspended, with a particular focus on the role of time in their life stories. This study was conducted using semi-structured interviews and non-participatory observation, with the assistance of combined targeted sampling. This approach entailed conducting interviews with 15 women who were suspended in the cultural context of one of the suburbs of *Khomeinishahr*, *Isfahan* province. The methodological framework is informed by the theoretical insights of *Gérard Genette*. The findings indicate that the abandoned wives employ the negative order in the construction of their life stories. The most useful elements in their narratives are anticipation, foresight, description, and frequency. By focusing on the role of time in the construction of life narratives, it became evident that cultural factors contribute to the lack of time experienced by these women. The women in question are members of the *Bakhtiari* ethnic group. In this culture, pride in the ethnic past, respect, attention, and authority of the ancestors and elders, commitment, and adherence to ethnic traditions and values are clearly evident

* Ph.D. Candidate of sociology of Iran's social issues, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan (Corresponding Author), Orcid code :0009-0008-2290-4146), zohrehbayati6@gmail.com

** Associate Professor of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran, e.aqababae@ltr.ui.ac.ir

*** Associate Professor of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran, j.hashemian@ltr.ui.ac.ir

**** Assistant Professor of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran, h.dehghani@ltr.ui.ac.ir

Date received: 27/03/2024, Date of acceptance: 10/06/2024

and enduring. People consistently construct a bridge to their past, referencing it in their narratives. Consequently, the cultural context in which these women were socialized has consistently facilitated their engagement with their ethnic and cultural past. Finally, the relationship between time and culture in the narrative of women's lives is a retrospective one, shaped by ethnic customs and values.

Keywords: Abandoned women, culture, time, ethnography, narrative analysis, Gérard Genette

Introduction

The focus of the present study is a marginal neighborhood in *Isfahan* province, specifically the *Joy Abad* neighborhood. The preliminary exploratory study indicated that a cohort of women in this neighborhood are experiencing a state of abandonment. These women are referred to as "abandoned women." The term "abandoned women" is used to describe women whose husbands have relinquished their guardianship for any reason. These women are neither divorced nor married. In addition to the lack of social support, these women face customary judgments about the cause of their abandonment, a lack of freedom to meet their sexual needs, and psychological pressure due to their status as homeless individuals. Abandoned women and their children are vulnerable to a range of social harms, including involvement in prostitution and other forms of sexual exploitation, drug abuse, addiction, suicide, and other forms of psychological distress. This study employed an ethnographic approach to gain insight into the experiences and perspectives of abandoned women in the *Joy Abad* neighborhood. Following the conclusion of the research and the subsequent interviews, it became evident that the concept of time played a pivotal role in the storytelling of these abandoned women. They exhibited a tendency to oscillate between the present and the past, thereby narrating their life experiences. In this regard, the present article attempts to examine the narrative of the lives of abandoned women in relation to the temporality of their lived experiences.

Materials & Methods

This research employs an interpretive approach, wherein the ethnographic method is utilized to obtain a comprehensive understanding of the subject matter, namely, abandoned women in the *Joy Abad* neighborhood. This is achieved through the use of semi-structured interviews and non-participatory observation. In this study, the participants were selected using a combined targeted sampling method that included

3 Abstract

two methods of snowball sampling and sampling from acute cases. The participants were women who were suspended and living in the neighborhood under study. The analytical technique is based on *Gérard Genette's* theory. Genette's theory offers insight into the manner in which temporal elements influence our comprehension and experience of narratives. In his book, *Narrative Discourse of a Treatise in the Method of Analysis*, *Genette* employs the concept of "narrative time," which enables the analysis of the sequence of events in a narrative. The reliability of the findings was evaluated using the member control technique. To this end, the research findings were provided to ten women who had participated in the study and were asked to read them carefully and then evaluate and compare them with their experiences of living in the cultural context of their neighborhood and facing abandonment in this cultural context. Furthermore, in order to ensure confidentiality, respect for privacy, and confidentiality, pseudonyms have been used for these women.

Discussion & Result

The findings of this study demonstrate that the experience of time within the lived narratives of women who have been abandoned is a cultural phenomenon that is shaped by the specific cultural context in which these women were born, raised, and continue to reside. In order to recount their experiences, the women who were subjected to capital punishment have disrupted the conventional sequence of time. This action of theirs situates the audience within the temporal and contextual framework of the events in question. The narratives commence in the present, before subsequently traversing to the past and returning to the present. The narrative dynamics of the abandoned women's lives demonstrate a proclivity for incorporating negative momentum into their narratives to a greater extent than other elements. In a few instances, the narrative exhibited positive momentum. At times, the narrator would remove a portion of the narrative's temporal framework, with the precise duration of this removal being variable. In some instances, these women either omitted to express events deemed unimportant or did so with a specific purpose, namely to portray the man or the cultural context as the primary culprit. Furthermore, they present themselves as victims by omitting certain incidents at this juncture and instead recounting events that transpired several years and months later. In several instances, the narration exhibited a consistent rhythm. These women employed the narrative space to delineate the constraints on women's attire in this particular neighborhood, the limitations and, at times, the outright prohibition of women's employment by men in this neighborhood. They also illustrated the dominant

role and position of the mother-in-law within the familial structures of this neighborhood, emphasizing respect and preference. The men of the neighborhood exhibited a preference for the mother over the wife, attributing blame to the woman in all matters and ascribing responsibility and culpability to her in the event of familial challenges and transgressions. They depicted a brief drama surrounding the difficulties faced by family members with a father struggling with addiction.

Conclusion

The negative order and hindsight evident in the narrative of the lives of abandoned women can be explained through an analysis of the relationship between culture and time. These women are from the Bakhtiari ethnic group, and within this culture, pride in the ethnic past, respect, attention and authority of the ancestors and elders, commitment and adherence to ethnic traditions and values are clearly evident and enduring. Individuals within this culture consistently draw upon their past, referencing it in their discourse. Consequently, the cultural context in which these women were socialized has consistently facilitated their engagement with their ethnic and cultural past. One of the privileges of these individuals is their affiliation with an ethnic group with a lengthy historical legacy and profound authenticity and values, attitudes and behaviors from bygone eras that they uphold and endeavor to safeguard. For this reason, the cultural context in which these women were raised and socialized has consistently facilitated their engagement with their ethnic and cultural past. It can be posited that this factor has likely contributed to the formation of a retrospective social personality in these women.

The women's insights into their lives were characterized by concerns about the future of their children, low self-confidence, and difficulty making decisions. They also exhibited certainty and apprehension about the future, the absence of fathers and children, and a desire for health and happiness. Their experiences were shaped by the challenges of daily life. These predictions are situated within the context of the uncertain, ambiguous, and undecided circumstances of these women. Additionally, the abandoned women describe the conditions of their living environment, the cultural context, the residents of their neighborhood, the conditions of women in their neighborhood, the environmental facilities of their neighborhood, their living conditions, and their feelings by employing the technique of descriptive delay. Furthermore, it was observed that the coping mechanism employed by these abandoned women in response to the cultural context of suspension was one of continuity. This indicates that the abandoned woman, in accordance with the prevailing cultural norms,

5 Abstract

tends to perceive divorce as a negative act, fear rejection from her family in the event of divorce, and experience concerns related to her reputation or the prospect of comfort and peace in the absence of her husband. The women demonstrated resilience and a high threshold of tolerance, acceptance, and adaptation to abandonment. They also exhibited hope for their husbands' return and tolerance of conditions for the sake of their children. However, despite these adaptive strategies, the women remained in a state of abandonment, and their experiences of education contributed to the continuation of this situation.

Bibliography

- Ahmadi, Habib and Mohammad Taghi Iman (2016), investigating the effect of punishment of drug offenders on the quality of life of their families: the case study of the families of drug prisoners in Shiraz, *Iran Social Studies*, 1(1), 1 19. [in Persian]
- Anite & Patel (2016). A New Form of Violence.
- Bahramian, Zahra, Mahyar Alavi Moghadam and Firouze Kavian (2016), the application of narratology of "Theory of Time in Narration" by Gérard Genet in the novel *Jai Khali Seluch*, *Two Journals of Narratology*, 1(2), 1 25. [in Persian]
- Bayati Komitaki, Zohra and Seyed Ali Hashemian Far and Hamid Dehghani (1403), A woman between heaven and earth: an ethnographic study of abandoned women's lives and their understanding of suspension in the cultural context of one of the suburbs of Isfahan city, *Applied Sociology*, 35(1), 53 82. [in Persian]
- Bayniaz, Fethullah (2013), an introduction to story writing and narratology, Tehran: Azar. [in Persian]
- Darudgarian, Farhad, Mohammad Reza Zaman Ahmadi and Elham Haddadi (2013), Analysis of narrative time from the point of view of narratology based on Genet's theory of time in the story "Bei Weten" by Reza Amirkhani, *Specialized Quarterly Journal of Persian Poetry and Prose Stylology (Bahar Adeb)*, 4 (3), 127 138. [in Persian]
- Jedi Tashe Kand, Roya, Parvaneh Adelzadeh and Kamran Pashaei Fakhri (2017), investigation of the time component in the *Shemiran* bus based on Gerard Genet's point of view, *Literary Research Text*, 22(76), 165-190. Khosravi Alia, Mohammad Sadegh (1401), Bread, love, runaway husband / What is the runaway husband phenomenon and how much does it threaten Iranian families? *Hamshahri Online*, no. 668130. [in Persian]
- Khosravi, Samira and Vahid Sabzianpour (2018), analysis of different types of time lapse in the short story of Ghadeh Al-Saman's *fire Zalk al-Sif* based on the theory of time by Gerard Genet, *Arabic Literature*, 12(2), 43-62. [in Persian]
- Lote, Yacob (1388), *An Introduction to Narration in Literature and Cinema*, translated by Omid Nik Farjam, Tehran: Minoy Khord. Moradi, Suleiman (1402), *The Theory of Time in Narrative: Gerard Gen's Viewpoint*, Class Essay on Advanced Qualitative Methods in Social Research, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran. [in Persian]

Abstract 6

- McQuillan, Martin (1388), *Order in Narration*, a selection of narrative essays, translated by Fattah Mohammadi, Tehran: Minoy Kharad. [in Persian]
- Mirhosseini, Zahra, Zahra Borbour, Marzieh Samsmali, Nireh Ahmadi and Zainab Akhtari (2019), Challenges of daily life of marginalized women in Tehran (a qualitative study), *Women's Strategic Studies*, 22(89), 1-36. [in Persian]
- Renzetti, C., & Maier, S. (2003). "Private" crime in public housing: violent victimization, fear of crime and social isolation among women public housing residents.
- Rimon Kenan, Shlomit (2007), *Narration: Contemporary Boutiques*, translated by Abolfazl Hari, Tehran: Nilofer. [in Persian]
- Sattari, Mozghan (1401), Runaway Husband Syndrome, *Analytical News Base of Azar Anjuman*, No. 28306. [in Persian]
- Srividya (2020). *The Abandoned Women of Rural Time Nadu*, *The stories of change*.
- Varda, Sh. (2017). *A Home for Abandoned Women*. www.thehindu.com.

«وقتی که او رفت»:

روایت زندگی زنان معلقه

زهره بیاتی کمیتی*

احسان آقابابایی**، سید علی هاشمیان فر***، حمید دهقانی****

چکیده

هدف مقاله حاضر مطالعه مردم‌نگارانه زنان معلقه با محوریت زمان در داستان زندگی آنها است. این مطالعه با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و مشاهده غیرمشارکتی و به کمک نمونه‌گیری هدفمند ترکیبی انجام شده است و طی آن با ۱۵ زن معلقه در بافت فرهنگی یکی از محلات حاشیه شهرستان خمینی شهر استان اصفهان مصاحبه صورت گرفته است. چهارچوب روشی نیز ملهم از نظریه ژرار ژنت خواهد بود. یافته‌ها نشان می‌دهد که زنان معلقه در برساخت داستان زندگی‌شان از تکنیک شتاب منفی استفاده می‌کنند و بیشترین عناصر کاربردی در روایات آنها، پس‌نگری، پیش‌نگری، توصیف و بسامد مکرر است. توجه به عنصر زمان در روایت زندگی باعث شد تا به دلایل فرهنگی زمان‌پریشی این زنان پی ببریم. این زنان از قومیت بختیاری هستند و در این فرهنگ افتخار به تاریخ گذشته قومی، احترام، توجه و مرجعیت گذشتگان و ریش سفیدان قوم، تعهد و پایبندی به سنت‌ها و ارزش‌های قومی به وضوح زنده و پاینده است و افراد همواره به گذشته خود پل زده و از آن یاد می‌کنند. به همین دلیل بافت

* دانشجوی دکتری، مسائل اجتماعی ایران، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
(نویسنده مسئول)، zohrehbayati6@gmail.com

** دانشیار، جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران،
e.aqababae@ltr.ui.ac.ir

*** دانشیار، جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران،
j.hashemian@ltr.ui.ac.ir

**** استادیار، جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران،
h.dehghani@ltr.ui.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۱

فرهنگی که این زنان در آن رشد یافته و اجتماعی شده اند، همواره آنها را در پیوند با گذشته قومی و فرهنگی شان نگه داشته است. در نهایت، رابطه بین زمان و فرهنگ در روایت زندگی زنان معلقه، رابطه‌ای پس نگرانه و متعهد به آداب و ارزش‌های قومی است.

کلیدواژه‌ها: زنان معلقه، فرهنگ، زمان، مردم نگاری، تحلیل روایت، ژرار ژنت

۱. مقدمه

میدان پژوهش حاضر یکی از محلات حاشیه‌ای در استان اصفهان یعنی محله جوی آباد است. محله جوی آباد در شهرستان خمینی شهر از دو بخش جوی آباد قدیم و جوی آباد جدید تشکیل شده است. بخش عمده جمعیت این محله ساکن جوی آباد جدید هستند و از اقوام مهاجر شامل قوم لر و بختیاری هستند (دانشنامه خمینی شهر، ۱۳۹۵). بومی‌های ساکن محله از قومیت فارس بوده که اکثریت آنها ساکن بخش جوی آباد قدیم هستند. ساکنان محله همچنان اعتقادات و شیوه زندگی سنتی و قومی خود را با وجود تحولات پیش آمده در جامعه ایران، حفظ کرده اند (هوازاده، ۱۳۸۳). بافت فرهنگی جوی آباد مملو از آسیب‌ها و مسائل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی متعددی است.

مطالعه اکتشافی اولیه به ما نشان داد که گروهی از زنان این محله در یک تعلیق زندگی می‌کنند. این زنان را «زنان معلقه» نامیده‌اند. «زنان معلقه» به زنانی گفته می‌شود که به هر دلیلی همسرشان، سرپرستی آنها را ترک کرده باشد. این زنان نه زن مطلقه قلمداد می‌شوند و نه زن متاهل! شوهران آنها به دلیل مهاجرت به کشور یا شهر دیگری به امید کسب درآمد، ازدواج با زن دیگر، اعتیاد و کارتن خوابی، زندانی بودن به دلیل جرائم قضایی (علی‌الخصوص زندانی بودن به مدت بیش از ۲ سال)، ناپدید شدن ناگهانی، متواری شدن به دلیل بدهی مالی و یا جرائم متنوع، مسئولیت ناپذیری و برای فرار از مسئولیت‌های زندگی و عوامل فردی و اجتماعی دیگر، همسر و فرزندان خود را رها کرده و می‌روند، بدون آنکه تکلیف همسر خود را مشخص کنند (صدری و طلسمی یکتا، ۱۳۹۴).

زنان معلقه نه تنها از سوی همسرانشان رها شده‌اند، بلکه از دریافت تسهیلات و حمایت‌های مصوب ویژه زنان بی‌سرپرست بی‌بهره هستند. زن هنگامی که ازدواج می‌کند، هویتش از مجرد به تاهل تغییر پیدا می‌کند و وقتی شوهر زندگی مشترک را به هر دلیل ترک کند، دچار بحران شدید هویتی می‌شود زیرا نه همسرش فوت کرده و نه طلاق گرفته است. او نمی‌داند که یک زن مجرد است یا زن متاهل، چراکه شرایط مجرد و تاهل را ندارد. این زنان

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۹

دچار عارضه‌های روانی بسیاری می‌شوند. در مقایسه با سایر زنان آسیب دیده، وضع این زنان پیچیده‌تر است. زیرا زنان مطلقه پس از یکی دو سال با شرایط جدید خود کنار می‌آیند. زنان بیوه پس از فوت همسر با گذشت زمان، با فوت و نبودن همسرشان کنار می‌آیند اما یک زن معلقه دچار شکست عاطفی می‌شود و به دلیل بلا تکلیفی، فشار روانی زیادی را تحمل می‌کند و شوک‌های ناشی از ترک همسر باعث ایجاد تنش در زندگی آنها و ابتلا به افسردگی خواهد شد. آنها یا همواره معلق می‌مانند یا زمانی موفق به گرفتن طلاق می‌شوند که معجونی از آسیب‌های روانی و اجتماعی را چشیده‌اند و زمان می‌برد تا بتوانند از حمایت‌های متعدد اجتماعی و اقتصادی بهره‌مند می‌شوند.

ضرورت انجام پژوهش در مورد این زنان از آن جهت بود که شرایط زندگی زنان معلقه با سایر زنان متفاوت است. این زنان به جز فقدان حمایت اجتماعی، از قضاوت‌های عرفی در مورد علت معلقه بودن، نداشتن آزادی در تامین نیازهای جنسی، فشار روانی بی‌سرپرست بودن رنج می‌برند. انواع آسیب‌های اجتماعی در کمین زنان معلقه و فرزندان آنها نشسته است و احتمال گرفتاری آنها به دام انواع انحرافات اجتماعی از جمله فحشا و تن‌فروشی، خرید و فروش مواد مخدر، اعتیاد، خودکشی و نظایرهم زیاد است. بعلاوه شرایط محله نیز ایجاب می‌کند تا به مطالعه درخصوص زندگی این زنان در بافت فرهنگی پرداخته شود. در این محله مسائلی مانند فقر، بیکاری، خرید و فروش مواد مخدر، وجود معتادان متجاهر و کارتن خواب، مسکن نامناسب، عدم برخورداری از اماکن فرهنگی-تفریحی-آموزشی-ورزشی و مسائل و مشکلات متعدد دیگری وجود دارد که بدون شک زندگی زنان معلقه و فرزندان آنها را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد.

به همین منظور، این مطالعه با روش مردم‌نگاری درخصوص زنان معلقه محله جوی آباد انجام شد تا بتوانیم به فهمی از درک زنان معلقه از معلقگی‌شان دست پیدا کنیم. پس از آنکه پژوهش صورت گرفت و مصاحبه‌ها انجام شد، متوجه اهمیت زمان در روایت‌گویی زنان معلقه شدیم زیرا این زنان به شکل نامنظمی از زمان حال به گذشته گریز می‌زدند و از این طریق داستان زندگی خود را بیان می‌کنند. در همین راستا، در مقاله حاضر می‌کوشیم تا روایت زندگی زنان معلقه را بر اساس زمانی که آنها از زندگی‌شان برمی‌سازند، مطالعه کنیم.

۲. پیشینه پژوهش

به طور کلی نتایج حاصل از تحقیقات داخلی نظیر بیاتی کمیتی و همکاران (۱۴۰۳)، خسروی علیا (۱۴۰۱)، ستاری (۱۴۰۱)، میرحسینی و همکاران (۱۳۹۹) و احمدی و ایمان (۱۳۸۵) نشان دهنده این است که زنان مراجع به شورای حل اختلاف، شوهرشان عمدتاً به دو دلیل فقر و اعتیاد متواری شده اند؛ مردان فقیر قید زن، زندگی و فرزند را می‌زنند تا از دست مشکلات مالی خلاص شوند. پس از مشکلات اقتصادی، اعتیاد به مواد مخدر دومین دلیلی است که مردان خانواده خود را رها کرده و می‌روند. سندروم ترک همسر یک الگوی رفتاری است که مرد خانواده، همسرش را بدون ذره ای تفاوت به عواقب و تبعات تصمیمی که می‌خواهد عملی کند و بدون اینکه هرگز به او گفته باشد که از ازدواج خود ناراضی است، رها می‌کند. در خصوص زندگی زنان حاشیه نشین نیز می‌توان گفت؛ سبک زندگی خاص زنان حاشیه نشین، شبکه‌های در هم تنیده همسایگی زنان، باقی ماندن زنان در دوره فقر و محرومیت و زندگی شبه شهری زنان حاشیه نشین است که باعث ساختن و برجسته سازی فرهنگ حاشیه نشینی شده است. آنچه زنان در این مناطق تجربه می‌کنند؛ احساس ناامنی اجتماعی، دسترسی نداشتن به امکانات و فرصت‌های اجتماعی و ثبات نداشتن و زندگی موقتی، است. این سبک زندگی هنجارهای رفتاری و عملکرد ویژه ای را برای زنان حاشیه نشین برجسته می‌کند. همچنین این زنان احساس انزوای اجتماعی، پایین بودن سطح ارتباطات اجتماعی، دور باطل در فقر و محرومیت و عادی شدن زندگی خیره ای و حاشیه ای، زندگی شبه شهری داشتن به دلیل غریبگی و نبود از جا کندگی محلی، داشتن حس ناامنی و بزه دیدگی در محله دارند. درک این زنان از معلقگی، داشتن حس سرگشتگی، پریشانی، آشفتگی روحی، بلا تکلیفی، تردید، آوارگی، حقارت، سربار بودن، ناامیدی، بیزاری از همسر، احساس اندوه، پشیمانی از گذشته و حسرت بود. پیشنه‌های تجربی همچنین نشان داده است که زندانی شدن مرد خانواده باعث انزوای اجتماعی اعضای خانواده به دلیل برچسب‌هایی که در محله به آنها زده شده و باعث خجالت و شرمساری آنها می‌شود. همچنین نبود طولانی مدت پدر بر ایجاد زمینه‌ها و تمایلات در فرزندان برای انجام رفتار بزهکارانه تاثیر دارد آن هم به دلیل نبود پدر و کاهش نظارت و کنترل اجتماعی بر فرزندان و نافرمانی آنها از مادران.

در این مقاله، پژوهش‌های خارجی همچون سریویدیا (۲۰۲۰)، واردا شمارما (۲۰۱۷)، آیتنا و پاتل (۲۰۱۶) و رنرتی و مایر (۲۰۰۲) نیز مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج نشان داد که میلیون‌ها زن در روستاهای هند زندگی می‌کنند که شوهرانشان بدون هیچ توضیحی آنها را رها کرده اند.

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۱۱

خانواده شوهر از آنها حمایت نمی کند زیرا پسرشان این زن را رها کرده و خانواده خود این زنان هم آنها را نمی پذیرند. ۲.۳ میلیون زن رهاشده در هند وجود دارد و تعداد آنها دوبرابر زنان مطلقه این کشور است. این زنان نمی توانند ازدواج مجدد کرده و خانواده دیگری تشکیل دهند زیرا طلاق نگرفته اند. آنها وضع اقتصادی-اجتماعی وخیمی دارند و در معرض خطر استثمار دیگران قرار دارند. آنها اغلب مشتاق زندگی با شوهرشان هستند و همیشه منتظر تماس او هستند. آنها حتی از گرفتن گذرنامه به دلیل نبود همسر محروم هستند. آنها بعد از رها شدن هیچ حمایت یا کمکی از سوی دیگران، حتی خانواده شان دریافت نمی کنند و بی خانمان و سرگردان می شوند. این زنان برای رفع نیازهای زندگی کار می کنند و چون عمدتاً در سن کم ازدواج کرده اند و بی سواد و کم سواد هستند و مهارت خاصی ندارند به مشاغلی مانند تمیز کاری خانه های مردم روی می آورند. گاهی این زنان در نپال از فرزندان خود بی رحمانه جدا می شوند و برخی دیگر با فرزندان خود در شرایط فقیرانه ای رها می شوند. پس از رها شدن این زنان اغلب بی خانمان و بی بضاعت رها می شوند. آنها کاملاً منزوی و افسرده هستند. آنها نمی توانند به خانه پدرشان بازگردند زیرا خانواده هایشان مایل به برگشت آنها نبوده و از او حمایت نمی کردند زیرا در جامعه هند، رها شدن زن پس از ازدواج بی آبرویی و شرم آور است. در ایالت کامدن نیوجرسی آمریکا، مسکن عمومی همواره با میزان بالای جرم و جنایت همراه است، به همین دلیل این مادران مجرد (زنان رهاشده) از جرائم و قربانی تجاوزات خشونت آمیز شدن بسیار می ترسند. این ترس از جنایات با احساس انزوای اجتماعی مادران مجرد تشدید می شود. آنها هرگز از خانه خود بیرون نمی روند و به هیچ کسی اعتماد ندارند و همیشه درها و پنجره ها را قفل می کنند و بیان داشته اند که اگر با خطر و مشکلی مواجه شوند، هرگز با پلیس تماس نمی گیرند و یا از همسایه ها کمک نمی خواهند زیرا به آنها اعتماد ندارند.

مطالعه پیشینه تجربی نشان می دهد که علیرغم بافتمند بودن تجربه های فرهنگی، وضعیت زندگی زنان معلقه واجد شباهت ها و تفاوت هایی در نقاط مختلف جهان است. از یک سو، مطالعه در یک بافت فرهنگی دیگر می تواند ابعاد تازه ای از موضوع را عیان سازد و از سوی دیگر یک مطالعه جدید باعث شنیده شدن صدای این زنان در ایران خواهد شد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

رویکرد ما در این پژوهش، رویکرد تفسیری است و روش مردم‌نگارانه به ما کمک می‌کند تا بتوانیم تصویر کلی از موضوع مورد مطالعه یعنی زنان معلقه در محله جوی آباد با استفاده از مصاحبه نیمه ساختاریافته و مشاهده غیرمشارکتی به دست آوریم. در این پژوهش زنان معلقه ساکن این محله با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ترکیبی که شامل دو روش نمونه‌گیری گلوله برفی و نمونه‌گیری از موارد حاد می‌شد، انتخاب و با ۱۵ نفر از این زنان مصاحبه نمودیم. در ابتدا شیوه نمونه‌گیری از موارد حاد استفاده شد و با ۵ نفر از بانوان معلقه مصاحبه داشتیم. پس از مصاحبه، این زنان افرادی با شرایط مشابه خود را به پژوهشگران معرفی نمودند. بدین ترتیب سایر اعضای نمونه با روش نمونه‌گیری گلوله برفی به دست آمدند. در جدول زیر ویژگی زنان معلقه شرکت‌کننده در پژوهش حاضر آورده شده است.

جدول ۱. ویژگی زنان معلقه مشارکت‌کننده

روایت	راوی	سن	تحصیلات	شغل	تعداد فرزندان	مدت معلقگی	دلیل معلقگی
اول	زهرا	36	دیپلم	خانه دار	1	۴ سال	متواری بودن همسر به علت بدهی
دوم	سکینه	30	پنجم ابتدایی	خانه دار	2	۵ سال	زندانی بودن همسر؛ مواد مخدر
سوم	مهناز	30	دیپلم	خیاط	2	۲ سال	اعتیاد همسر و مشکلات اخلاقی
چهارم	سما	36	سیکل	کارگر کارخانه	2	۴ سال	اعتیاد و کارتن خوابی همسر
پنجم	مریم	35	دیپلم	فروشنده	3	۳ سال	اعتیاد و کارتن خوابی همسر
ششم	ندا	34	پنجم ابتدایی	خانه دار	2	۳ سال	زندانی بودن همسر؛ مواد مخدر و اعتیاد
هفتم	نسرتین	44	پنجم ابتدایی	خانه دار	2	۳ سال	رها کردن بی دلیل
هشتم	فاطمه	37	پنجم ابتدایی	خانه دار	1	۴ سال	اعتیاد و کارتن خوابی همسر
نهم	هانیه	33	لیسانس	معلم	1	۲ سال	اعتیاد و کارتن خوابی همسر
دهم	هما	29	پنجم ابتدایی	خانه دار	2	۳ سال	زندانی بودن همسر؛ مواد مخدر
یازدهم	شها	49	هفتم	خانه دار	-	۹ ماه	مشکلات جنسی و نارضایتی از شرایط زندگی
دوازدهم	خدیدجه	50	پنجم ابتدایی	خانه دار	3	۵ سال	زندانی بودن شوهر به علت حمل مواد مخدر

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتیکی و دیگران) ۱۳

سیزدهم	صغرا	45	پنجم ابتدایی	کارگر خدماتی	3	۱ سال	زندانی بودن همسر بخاطر مواد مخدر
چهاردهم	نرگس	39	بیسواد	خانه دار	5	۴ سال	اعتیاد و کارتن خوابی همسر
پانزدهم	مهتاب	39	سیکل	آرایشگر	1	۹ سال	زن بارگی شوهر، ازدواج مجدد و ترک این زن و فرزند

شیوه اجرای مصاحبه مبتنی بر گفتگویی صمیمانه بین مصاحبه کننده و مصاحبه شونده است تا این زنان بتوانند به راحتی در مورد روایت زندگی خود صحبت کنند. پنج زن اول، با کمک مطلعین و معتمدین محلی شناسایی شدند. خوشبختانه این بانوان زنان زیادی را می‌شناختند. هر کدام از این ۵ نفر بین ۱ تا ۲ بانوی دیگر را معرفی کردند و به همین ترتیب از بانوان بعد نیز سوال می‌شد که بانویی با شرایط خود را اگر می‌شناسند به ما معرفی کنند. هر کدام از مصاحبه‌ها بین ۴۰ تا ۹۰ دقیقه زمان به خود اختصاص داد. محل و ساعت مصاحبه با موافقت مشارکت کنندگان تعیین شد. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، پیش از انجام مصاحبه با مشارکت کنندگان در خصوص اهداف تحقیق، حفظ محرمانگی اطلاعات اشخاص شرکت کننده و نحوه انتشار یافته‌های تحقیق صحبت شد و آنها برای شرکت در این تحقیق و همکاری در پژوهش رضایت خود را اعلام نمودند. با توجه تاکید این زنان بر حفظ محرمانگی هویت آنها از اسامی مستعار برای آنها استفاده شد.

برخی از سوالات مصاحبه بدین شرح هستند: محله ای که در آن زندگی می‌کنید چه شرایطی دارد؟ آداب و رسوم عامی که در مورد خانواده و زنان و شیوه زندگی شان در این محله وجود دارد، چیست؟ رسوم عمومی شما در مورد زندگی و زن و مرد در زندگی مشترک چگونه است؟ انتظارات اهالی و قومیت‌های این محله از زنی با شرایط شما چیست و یک زن در این شرایط با چگونه رفتار کند؟ محدودیت‌هایی در این محله برای زنی با شرایط شما وجود دارد؟ چه محدودیت‌هایی؟ نکات مثبت محله شما چیست؟ نظر خانواده و قومیت شما در مورد طلاق چیست؟ چه چیزی و چه اتفاقی در زندگی شما نقش داشت؟ حس و حال شما در این شرایط چگونه است؟ چه احساسی نسبت به خودتان، همسرتان و فرزندان دارید؟ احساسات شما نسبت به زندگیتان چیست؟ نظر شما در مورد عشق و علاقه و تعهد در زندگی مشترک چیست؟ ارتباطاتتان با فرزندان و اعضای خانواده چگونه است و بیشتر وقتتان را با چه کسی می‌گذرانید و اوقات فراغت شما چگونه است؟ آرزوها، حسرت‌ها، علایق و احساسات شما چیست؟

تکنیک تحلیل، مبتنی بر نظریه زمان ژرارژنت (Gérard Genette) است. نظریه ژنت به ما بینشی درخصوص چگونگی شکل دادن عناصر زمانی به درک و تجربه ما از روایت‌ها ارائه می‌دهد. او مفهوم زمان روایی را در کتاب «گفتمان روایی رساله ای در روش تحلیل» به کار برده و این مفهوم به تحلیل ترتیب وقایع در روایت منجر می‌شود که ژنت آن را «زمان روایت» نامیده است.

ژنت به بررسی گونه‌های مختلف زمان در روایت می‌پردازد. او روابط بین داستان و روایت را یکی نمی‌داند و در حرکت داستان از زمان تقویمی به زمان روایی، سه اصل نظم، تداوم و بسامد را مهم می‌داند (بهرامیان و همکاران، ۱۳۹۶). اگر متنی چنان روایت شود که از ترتیب گاهشمارانه داستان دور شود، آنگاه با نوعی اختلاف روبرو هستیم که ژنت آن را زمان پریشی می‌خواند. ژنت عدم توازی‌های ترتیب را با اصطلاحات گذشته نگر و آینده نگر مطرح می‌کند. نظم و ترتیب رخدادها در داستان به هر صورتی که باشند، در نظام تک ساحتی زبان بازنمایی می‌گردند (درودرگیان و همکاران، ۱۳۹۰). از نظر ژنت، زمان روایت در قالب دو بعد؛ نظم (ترتیب) و مدت زمان (تداوم) فهمیده می‌شود. نظم یعنی ترتیب رویدادها در یک روایت و مدت زمان، بازه زمانی تحت پوشش این رویدادهاست. او استدلال می‌کند که این دو عنصر برای درک ساختار داستان و تأثیر آن بر خوانندگان بسیار مهم هستند. ژنت سه نوع نظم را در زمان روایات شناسایی می‌کند که عبارتند از؛ ۱. ترتیب زمانی (رویدادها به ترتیبی که در زمان رخ می‌دهند، ارائه می‌شوند و روایت از ابتدا تا انتها یک پیشرفت خطی را بدون هیچ گونه اختلال عمده دنبال می‌کند) ۲. زمان پریشی (به هرگونه انحراف از ترتیب زمان گفته می‌شود که پیشرفت خطی رویدادها را مختل می‌کند و شامل پس نگری و پیش نگری یعنی بازگشت به گذشته و رفتن به آینده می‌شود) ۳. فرکانس/ بسامد (بسامد به تعداد دفعاتی که یک رویداد یا عمل در یک روایت ارائه می‌شود، اشاره دارد و شامل بسامد مفرد، تکراری/ مکرر و متواتر می‌شود). به عقیده ژنت، مفهوم مدت زمان، به مدت زمان یک رویداد، عمل یا مجموعه ای از رویدادها در روایت اشاره دارد و به مدت زمانی کلی که کل روایت را از ابتدا تا انتها پوشش می‌دهد، اطلاق می‌شود که دارای سه سطح است: خلاصه (رویدادها فشرده می‌شوند)، صحنه نمایشی (رویدادها در زمان واقعی ارائه می‌شوند) و درنگ توصیفی (مکث و پس از آن رویدادها طولانی می‌شوند یعنی به توصیف آنها پرداخته می‌شود). از نظر ژنت، سرعت روایت به سرعت ارائه وقایع و مدت زمانی که آنها در روایت اشغال می‌کنند، اشاره دارد. هر یک از سه سطحی که نام برده شده، مربوط به درجه متفاوتی از فشرده سازی یا گستردگی زمانی در روایت است (مک کوئیلان، ۱۳۸۸: ۳۶-۱۳۱) (مرادی، ۱۴۰۲).

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۱۵

جدول ۲. چارچوب مفهومی پژوهش

مفهوم	تعریف
1 پویایی روایی (شتاب منفی)	شتاب منفی حالتی است که زمان بیان رخدادها، طولانی تر از زمان داستانی آنهاست. بعلاوه اینکه تکه ای بلند از متن به مدت زمان کوتاهی از داستان اختصاص داده شود، شتاب منفی نامیده می شود (ریمون کنان، ۱۳۸۷: ۷۴).
2 پس نگری	روایت پردازی با کاربرد پس نگری در نتیجه، خروج از سیرخطی رویدادها از سوی راویان صورت گرفته می گیرد که در آن نوعی عقب گرد نسبت به زمان تقویمی رخ می دهد و حادثه ای که قبلاً رخ داده، بعداً روایت می شود و راوی در حینی که به روایت زمان حال می پرداخت به گذشته بر می گردد (جدی تازه کند و همکاران، ۱۳۹۷).
3 پیش نگری	پیش نگری که در واقع همان زمان پریشی آینده نگر است، از قدرت تخیل برای تخمین اتفاقات آینده استفاده می شود. این عمل باعث می شود که مخاطب/ خواننده احساس کند که داستان از حرکت، پویایی و برنامه ای مشخص دارد و از نظر ژنت داستان هایی که به صورت متکلم روایت می شوند، هماهنگی زیادی با پیش نگری دارم و زمینه برای اشارات کوتاه از آینده فراهم می شود (خسروی و سبزیان پور، ۱۳۹۸).
4 درنگ توصیفی	در درنگ توصیفی، زمان داستان متوقف می شود اما زمان روایت همچنان در جریان است. در این حالت به توصیف درخصوص شخصیت ها و بیان چگونگی روی دادن رخدادها پرداخته می شود و به جهان داستان بُعد و فضا می بخشد و آن را برای ما زنده و باور پذیر می سازد (بی نیاز، ۱۳۹۳: ۱۱۵-۱۱۶).
5 بسامد مکرر	تکرار یا بسامد، سومین رابطه بین ترتیب زمانی و ترتیب روایی است. از نظر ژنت، بسامد عبارت است از رابطه بین اینکه یک رخداد چندبار در داستان تکرار می شود و تعداد روایت شدن آن در متن چگونه است (لوت، ۱۳۸۸: ۸۰).

اعتبارپذیری یافته‌های این تحقیق با استفاده از تکنیک کنترل اعضا مورد ارزیابی قرار گرفت به همین منظور نتایج به دست آمده را در اختیار ده نفر از زنان معلقه مشارکت کننده در تحقیق قرار دادیم و از آنها خواستیم تا یافته‌های تحقیق را به دقت مطالعه نموده و پس از ارزیابی، نتایج را با تجربه خود در مورد زندگی در بافت فرهنگی محله شان و مواجهه با معلقگی در این بافت فرهنگی تطبیق دهند. به علاوه به منظور حفظ محرمانگی، احترام به حریم خصوصی و رازداری از نام‌های مستعار برای این زنان استفاده شده است.

۴. یافته‌ها

۱.۴ شتاب منفی روایت زندگی زنان معلقه

شتاب روایت‌های زنان معلقه ثابت است. یعنی، در هیچ یک از پانزده روایت، بین زمان داستان و زمان روایت به طور کامل مساوات برقرار نیست. شاهد آنیم که در ۹ روایت، راویان تنها در

یک مورد که مربوط به بخش کوتاهی از روایت زندگی شان بود، از عنصر صحنه نمایشی برای بیان مطلب استفاده نموده اند. در ادامه به مواردی از شتاب ثابت که در روایت زندگی زنان معلقه وجود داشت (۱-۴-۴ صحنه نمایشی)، خواهیم پرداخت. همچنین در ۶ روایت دو عنصر شتاب مثبت یعنی حذف و خلاصه دیده می‌شود که البته در مقایسه با عناصر شتاب منفی که در این روایات وجود داشت، بسیار محدود و موردی بودند. لذا شتاب قالب در این روایات شتاب منفی است. اما برای اینکه از این موارد چشم پوشی نشده باشد، به آنها (۳-۴-۴-حذف و ۴-۴-۴ خلاصه) اشاره می‌شود زیرا آشنایی با این نکات روایت شده در داستان زندگی زنان معلقه مهم است. در همه پانزده روایت زندگی زنان معلقه آنچه به شکل غالب دیده می‌شود، عناصر ایجاد کننده شتاب منفی است. پس نگری، پیش نگری، توصیف، بسامد مکرر از عناصر ایجاد شتاب منفی در داستان است. بنابراین می‌توان گفت، شتاب روایت زندگی این زنان معلقه منفی است و این رفت و برگشت به گذشته، حال و کمی به آینده، معلق ماندن و ایستایی در زندگی و تکرار ایام برای این زنان را نشان می‌دهد.

۲.۴ نظم

۱.۲.۴ پس‌نگری

زن معلقه در حینی که به روایت زمان حال می‌پردازد، به گذشته بر می‌گردد و خاطراتی از دوران کودکی، تجرد، دوران ابتدایی، ازدواج و دورانی که همسرش او را رها کرده بود، نقل می‌کند و مجدد به زمان حال بازمی‌گردد. در این روند، زمان حال و گذشته در هم می‌آمیزد و عرف زمان را به هم می‌ریزد. در ابتدای داستان، زمان، حال است و راویان با توضیح در مورد اینکه اکنون کجا و با چه کسانی زندگی می‌کنند و منبع درآمد آنها از کجاست، شروع به روایت گویی می‌کنند. پس از آن، شاهد تداعی خاطرات و بازگشت به گذشته در موارد متعدد هستیم. برخی از راویان به دوران کودکی و مدرسه خود گریزی داشتند و همواره از این یاد می‌کردند که علاقه زیادی به ادامه تحصیل داشتند ولی به دلیل مخالف خانواده نتوانستند تحصیل خود را به پایان برسانند. از پانزده راوی تنها یک نفر آنها تحصیلاتش را تا مقطع لیسانس ادامه داده که او هم این را مرهون حمایت برادر بزرگترش که خود نیز تحصیلات عالی داشت می‌داند و گر نه او نیز اشاره داشت که خانواده اش مخالف تحصیل او بودند. سه نفر دیگر نیز دیپلم داشتند و مابقی زنان، تحصیلات پنجم ابتدایی یا راهنمایی داشتند. یک نفر از آنها هم بی سواد بود. با توجه به تحقیق (به نقل از آقای علی نوروزی؛ مسئول نهضت سواد آموزی

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۱۷

محله جوی آباد شهرستان خمینی شهر، استان اصفهان.) صورت گرفته از مرکز سواد آموزی محله درخصوص نرخ باسوادی در این محله، آنچه که اهمیت ویژه داشت این بود که اکثریت اهالی از سواد حداقلی خواندن و نوشتن بهره مند هستند و نرخ بیسوادی بسیار پایین است اما نرخ کم سوادی در محله بسیار بالاست و حتی در سالهای اخیر که به طور کلی در اکثریت مناطق کشور افراد تحصیلات خود را تا مقطع دیپلم ادامه می دهند اما در این محله میزان ترک تحصیل در دوران متوسطه بخصوص در دختران بالاست. دلیل این امر هم مخالفت خانواده‌ها با ادامه تحصیل دختران، ازدواج دختران در سنین نوجوانی، عدم تمایل و رغبت نوجوانان به ادامه تحصیل در مقاطع بالا و ناتوانی برخی خانواده‌ها در تأمین هزینه‌های تحصیل است. ندا ۳۴ ساله در این باره می گوید: «من وقتی که بعد از پنجم دیگه درس نخوندم خیلی ناراحت و عصبی شدم. داداش بزرگ‌تر از خودم دارم اون بهم گفت اصلاً و به هیچ وجه نمی زارم درس بخونی. بعد پنهانی به بابا و مامانم التماس کردم، بردنم چادگان اسممو نوشتن مدرسه و یه هفته هم رفتم مدرسه، از طرف مدرسه گفتن میام تو روستاتون یه صحبتی می کنیم برای اینکه درست خیلی خوبه و میام به داداشم و خانواده ات مشاوره میدیم. رفتن اونجا داداشم اینقد عصبانی شد و گفت کی اجازه داده که بیاد مدرسه و اومد مدرسه و منو با پرخاشگری آورد خونه و من با خانواده ام یک ماه قهر بودم و اعتصاب غذا کرده بودم و غذا نمی خوردم.»

ازدواج به اجبار و اصرار خانواده و عدم تمایل دختر به ازدواج از جمله موارد پرتکرار در این روایات بود. «اونوقت که مجرد بودم تا مدرسه می رفتم، هم درس می خوندم و هم قالی می بافتم. بعد که درس تموم شد و دیپلم رو گرفتم، می رفتم تو البوم یکی از آشناهامون کار می کردم که همونجام با شوهرم آشنا شدم، محل کارم تو چهارباغ پایین، تو اون ارتباطی دوستی که با فامیل مون داشت گفته بود یه دختر خوب میخوام و ایشونم منو معرفی کردن. من اصلاً دوست نداشتم با غریبه ازدواج کنم، یعنی من همون موقع پسرعموم رو دوست داشتم و وقتی شوهرم اومد خواستگاری گفتم نه ولی مامان و بابام خیلی اصرار کردن و هی گفتن تحقیق کردیم پسر خوبیه و هرچی دختر تو فامیل بود رو فرستادن با من حرف بزنه که راضی بشم و باش ازدواج کنم.» (روایت پنجم / مریم / ۳۵ ساله)

همچنین از جمله پس نگری‌هایی که در روایت تعدادی از زنان درخصوص روابط زناشویی، به آن اشاره شده بود، عدم آموزش و آگاهی درخصوص مسائل جنسی در هنگام ازدواج توسط خانواده‌ها، ترس از برقراری رابطه با همسر به دلیل ازدواج در سن کم و ناآگاهی، بروز رفتارهای پرخاشگرانه در اولین رابطه جنسی با همسر و ایجاد دلزدگی و سردی در زنان

بود که این موارد به بافت فرهنگی خود و خانواده‌های سنتی شان پیوند می‌زدند که دختران را در سن کم مجبور به ازدواج می‌کردند. مردان نیز رفتار صحیح با زن را نیاموخته بودند و به دلیل مردسالاری حاکم در بین آنها، همواره از موضع برتر به زن نگاه کرده و خشونت حتی در روابط جنسی را بر زنان اعمال می‌کردند «شوهرم تمایل جنسی اش زیاد بود اما من دوست نداشتم. دلم نمی‌خواست حتی بهم دست بزنه. خیلی کم با هم رابطه داشتیم. حالم ازش بد می‌شد. اصلن بهش حس نداشتم. من باهاش سرد بودم و ازش دلسرد بودم. چون شب اول عروسی خیلی اذیتم کرد و همون یه ذره حسی ام که داشتم از بین رفت. خیلی کتکم زد همون شب که چرا ترسیدی از من. خب من ۱۸ سالم بود و هیچی نمیدونستم و اونوقت مثل الان نبود که دخترا زیاد بدونن. منو خیلی کتک زد. دلم می‌خواست از دستش فرار کنم.» (روایت چهارم/ سما/ ۳۶ ساله)

در روایت زنان، اعتیاد نیز اهمیت دارد. در این مورد می‌توان به روایت هانیه اشاره کرد که با وجود تلاش او و سایر اعضای خانواده اما سرانجام با تلاق اعتیاد مرد را در خود می‌بلعد و سنوشت نامعلومی برای او رقم می‌زند. «وقتی شوهرم اعتیادش رفت بالا و دیگه رفت سرکار و اجاره خونه هامون موند، مجبور شدم اثاثیه مو ببرم بریزم تو پارکینگ خونه پدرشوهرم و چندماه خونه اونا بودم. اون موقع که هنوز نرفته بودیم خونه پدرش اینا، شبا که خونه نمی‌یومد و روزام نزدیک ظهر می‌یومد و داد و هوار می‌کرد و بعد اینکه چندتا چیزو شکست و یه چیزی کوفت می‌کرد، می‌خوابید تا عصر و دوباره می‌رفت بیرون تا فردا. یه بار سرمو گرفتو زد تو پنجره ای که باز می‌شد تو بالکن. شیشه تو سر و صورت هر دومون خورد شد. گردنم پر از بریدگی شد و دو هفته تونستم برم سر کلاس. بعد از رفتن به خونه پدر شوهرم کم و بیش میومد خونه از ترس بابش اینا ولی خب آخرش دعوا و بحث داشتن که کجا بودی و جنگ اعصابی بود برای همه مون. شوهرم رو زمستون پارسال دوبار برادرشوهرام خوابوندن کمپ ولی ترک نکرد. بدتر لچ کرد. چون به زور بردنش کمپ. الان ۸ ماه که دیگه حتی هفته ای یه بارم نمیاد خونه پدرش. منم دیگه ندیدمش. یه بار گفتن شاهین شهر پلیس گرفته اش با معتادا داشته مواد می‌کشیده ولی چون مواد خیلی کمی باشون بوده بعد دو روز ولش کردن ولی از اون به بعد نمی‌دونم کجاست.» (روایت نهم/ هانیه/ ۳۳ ساله)

راویان همچنین اشاره داشتند که مردان آنها خود را مختار به این می‌دانستند که مرد می‌تواند هر رفتار و عملی داشته باشد زیرا مرد در موضع برتری قرار داشت. چندهمسری در اقوام آنها امری طبیعی بود و اگر مردی توانایی مالی خوبی داشت می‌توانست همسر دیگری نیز اختیار

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیانی کمیتکی و دیگران) ۱۹

کند. البته حس بی مسئولیتی مردان نسبت به زن و فرزندان که ناشی از تربیت غلط خانواده مرد و رها کردن تربیت مرد از دوران نوجوانی اش بود را زمینه سازی قوی تری می دانستند. «شوهرم خیلی بهم خیانت کرد. موقعی که پسر دو سالش بود و من ۱۶ ساله بودم، چند وقت شوهرم نبودش و هی به خودم می گفتم تصادف کرده، مُرده و هیچی باهاش نبوده که بیان و بهمون بگن. بیمارستان، سردخونه ها، کلانتری همه جا رو گشتم. بعد یه مدت با دوتا دختر از شیراز اومد. یه بار دیگه ام یه دختره ازش باردار شده بود. اون موقع دختر بزرگم یکسالش بود. بهش گفتم تو برای من مُردی. خیلی خیانت می کرد و منم می دونستم اما چون پسر داییم و پسر عمه ام بود، هیچی نمی گفتم.» (روایت سیزدهم / صغرا / ۴۵ ساله)

پس نگری دیگری که می توان به آن اشاره نمود و تصویری از اوضاع روانی زن معلقه در ابتدای معلقگی اش، زمانی که هنوز در بُهت، سردرگمی و خشم از این رویداد بود را به ما نشان می دهد، روایت زهرا است. «اینکه نمیدونستم چیکار کنم خیلی سخت بود. هی دوست داشتم با یکی دعوا کنم. حتی میومدم تو کوچه بخصوص دلم می خواست با مردا دعوا کنم. یا حرف بزنم. اینجوری آرام می شدم. یه دوستانم گفت وای چرا اینتقده با مردا تو می پلکی؟ بهم گفت چندتا دوست زن پیدا کن. گفتم آخه اوناه به دردم نمیخورن و حمایت نمی کنن. مردا بهترن.» (روایت اول / زهرا / ۳۶ ساله)

۲.۲.۴ پیش نگری

تمامی این ۱۵ روایت زندگی زنان معلقه با ضمیر اول شخص روایت شده و داستان خود است و به آینده نظر افکنده که این پیش نگری ها کوتاه و خلاصه وار است. پیش نگری هایی که این زنان در روایت زندگی شان به آن اشاره داشتند، در رابطه با نگرانی آنها در مورد آینده فرزندان شان («از وقتی شوهرم نیست مسئولیت دوتا بچه با منه. خوب بزرگ بشن خانواده شوهرم میگن از این بوده که ما بالا سرشون بودیم، بد بشن میگن مادرشون زینت نداشته که بچه هاشو خوب بزرگ کنه. ۲۰ سال کم نیست بچه هام اونوقت دیگه خیلی بزرگ شدن که باباشون برمیگرده اینا هیچی از بابا داشتن تو بچگی و نوجوانی نمیفهمن. عمو هرچی باشه برای یه پسر که بابا همیشه که ببین چیکار میکنه معتاد نشه. (روایت دهم / هما / ۲۹ ساله)»، عدم اطمینان به خود و ناتوانی از قدرت تصمیم گیری همراه با یقین و دلهره از آینده و نبود پدر بچه ها («الان دیگه اصلاً به خودم فکر نمی کنم و همش به فکر دخترام هستم و حس می کنم که زندگی ام لبه یک تیغ هستش. آینده دخترام چیه. همیشه توی تصمیم گیری هام در مورد اینکه

چی درسته و چی غلطه با ترس و دلهره تصمیم می‌گیرم چون توی یه سن حساس هست و هم پدر میخواد و هم مادر. اگه یکی بیاد خواستگاری شون چی میشه اگه بچه طلاق بشه چی میشه. زندگی ام لبه یک تیغه. (روایت ششم/ ندا/ ۳۴ ساله) و آرزوی سلامتی و خوشبختی و گذر از روزهای دشوار زندگی بود («آرزوم فقط خوشبختی بچه هامه. چون اونا خوشبخت بشن منم خوشبخت میشم. فکرشون باز باشه و برای آینده شون تصمیم بگیرن و خوب باشن. الان که بچه ام خودکشی کرده میگم چرا آخه. دلم میخواد طوری بار بیان که سالم و سلامت و موفق باشن. دلم میخواد فقط این روزا زودتر بره جلو که از این دوران بگذریم. خسته شدم دیگه تا کی بلا تکلیف و سرگردون باشم. اصلاً روزای خوبی نیست. شدم عین آدمی که تو کماست، معلوم نیست فرداش چی میشه. زندگی منم الان تو کماست. فقط دلم میخواد زودتر بگذره تا تکلیفم معلوم شه. (روایت چهارم/ سما/ ۳۶ ساله)».

۳.۴ تداوم

۱.۳.۴ صحنه نمایشی

زنان معلقه از عنصر صحنه نمایش برای روایت محدودیت‌های پوششی زنان در این محله «من عاشق شلوار لی بودم وهستم. اونوقت چند وقت پیش رفتم سر کمدم و یکی شو پوشیدم. از خونه اوادم بیرون و عینک آفتابی هم زدم. یه آشناهامون دید و گفت: وای این چه سر و قیافه ای تو خودتو درس کردی. گفتم: خب شلوار لی پوشیدم که پوشیدم و عینک آفتابی زدم که زدم، مگه آدم باید همه کارا رو برای دل شوهرش بکنه که حالا نیستش من انجام ندم. آدم باید برای دل خودش به خودش برسه. حتی گفتم: یه بار دلم نخواست چادر سرم کنم. اونوقت دیگه زن بدی شدم. گفت: نه نیستی اما مردم فکر بد راجع بهت می‌کنن. گفتم: بکنن در دروازه رو میشه بست اما دهن مردمو نه.» (روایت اول/ زهرا/ ۳۶ ساله)، محدودیت و بعضاً ممنوعیت اشتغال زنان توسط مردان در این محله «همسایه مون بهم گفت بیا بریم سرکار آبرومند ولی شوهرم نمیداره میگه: مگه موندی گشنه، چرا میری سرکار، برای اینکه بری اونجا ۴ تا مرد بفهمن تو شوهرت زندانه؟ تو تنها زندگی می‌کنی؟ برای همین می‌ترسم برم سرکار و میگم ارزشش رو نداره برم سر کار و بهم تهمت بزنه. من از کار بدم نیامد و خسته نیستم از کار و هی میگم کاش یه کار آبرومند بود و یه پول بیاد دستم. اصلاً بهم میگه: نمیخوام پاتو از خونه بذاری بیرون. بهم میگه: تو میخوای کار یاد بگیری، جا یاد بگیری که از من طلاق بگیری بری برای خودت. میگم: آخه بدبخت من موندم تو خونه و کار بلد نباشم فکر می‌کنی چندسال دیگه

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۲۱

میتونم با تو باشم. اونوقت میگه: بهت گفتن تو از من سرتری هوا ورت داشته از من طلاق بگیری و با یکی از من بهتر عروسی کنی. اگه تو روستا بودیم میداشت برم کارگاه قالی اما اینجا نه. چون اینجا زنهایی که کارگاه قالی زدن همشون از بدبختی تو پارکینگ خونه هاشون زدن چون نمیتونن اجاره بدن. اونوقت شوهرم میگه: فلانی یه قالی زده تو خونه اش و داره به این بهونه هزارتا کار می کنی و تو هم میری اونجا هزارتا کار یاد می گیری.» (روایت ششم/ ندا/ ۳۴ ساله)، نشان دادن نقش و جایگاه برتر مادرشوهر در خانواده های این محله و احترام و ارجحیت مادر بر همسر برای مردان محله «یه بار داشتیم چایی می خوردیم، بچه تازه راه افتاده بود رفت طرف قوری چایی، مادرشوهرم نگاه به من کرد و از عمد تمام چایی تو قوری رو ریخت روی پای بچه. من استکان تو دستمو پرت کردم و بچه رو بلند کردم و برم پاشو گرفتم زیر شیر آب که تاول نزنه. ولی سوختگی پایین پاشو ندیدم که خیلی زیاد بود. بعد برادرشوهرم اومد گفت: چرا بچه ات نمی یاد بازی کنه؟ گفتم: مامانت سوزوندش. گفت: نه مامانم هواسش نبود. گفتم: خودم دیدم نگاهم کرد و تمام قوری رو خالی کرد رو پا بچه ام و اگه حواسش نبود یه کم که ریخت نمیداشت تا آخر بریزه رو پا بچه. گفت: اگه شوهرت اومد بگو داشت چایی می خورد ریخت بهش سوخت. گفتم: من دروغ نمی گم مادرت بچه رو از عمد سوزوند. شب شوهرم اومد گفت: بچه پاش سوخته؟ گفتم: آره. گفت: خب مادرم بوده فدا سرش ولی اگه تو سوزونده بودیش یه کتک مفصل می زدمت.» (روایت هشتم/ فاطمه/ ۳۷ ساله)، مقصر انگاشته شدن زن در تمامی امور و متصور بودن نقش مسئول و مقصر برای او در صورت بروز مشکل و انحراف در خانواده و شوهر «از وقتی هم رفتم خونه پدر شوهرم اینا دیگه بیشتر صبرم سر اومد. پدرش خوب بود اما چون این دیگه نمی یومد خونه مادرش به من سرکوفت می زد و می گفت: زن نداشت که جمعش کنه از تو کوچه ها و بهش بگه تا دیر وقت بیرون نمون. چرا لاغر و زشت میشی. یعنی این زن نفهمید که شوهرش چی میکشه. منم نمیتونستم حرفاشو تحمل کنم. یه بار اینقدر ناراحتم کرد که رفتم تو حموم موهامو از بیخ با قیچی زدم. نشستم تو حموم و گریه کردم. خودشم دلش سوخت و اومد گفت: نمی خواستم اینقدر ناراحت شی ولی خب. دیگه نتونستم اونجا بمونم. به پدرم گفتم: میخوام برگردم. گفت: برگرد ولی بچه تو نیار و این بچه صاحب داره -منظورشون پدربزرگ بچه است- بزارش همونجا پیش اونا و اگه بیاریش طوری بشه میخوای چطور جوابگو بشی.» (روایت نهم/ هانیه/ ۳۳ ساله) و بیان نمایشی کوتاه از دشواری های زندگی اعضای خانواده با مرد-پدری درگیر اعتیاد «یه بار خیلی شیشه کشیده بود، بچه ها خواب بودن. من هنوز بیدار بودم. گفت: چرا کله و پاچه دارن پرواز میکنن.

بچه‌ها خواب بودن. بعد رفت بالا سر پسر و دخترم و به پسرم گفتم: شما خراب‌کاریید. این دختره رفیق توئه آوردی خونه برای کثافت کاری. ساعت یازده و نیم شب پسرمو پا برهنه از خونه بیرون کرد. پسرم زنگ زد به عموش گفتم: عمو بیا منو ببر، نمیخوام رفیقام منو اینجوری ببینن. برادرشوهرم اومد و دعواش کرد و بهش گفتم: خاک تو سرت کنم، تو لیاقت این زندگی را نداری و یه زن می‌خواستی که آبرو تو ببره نه اینکه صدات در نیما. (روایت سیزدهم/ صغرا/ ۴۵ ساله) استفاده شده است.

۲.۳.۴ توصیف / درنگ توصیفی

زنان معلقه در بین روایت داستان زندگی شان، گاهی مکث کوتاهی داشتند و به توصیف شرایط محیط زندگی، بافت فرهنگی، ساکنین محله، شرایط زنان در این محله، امکانات محیطی محله و شرایط زندگی شان و حس و حال خودشان می‌پرداختند. آنها توصیف می‌کردند که همانگونه که پیش از این هم اشاره شد، در این محله با اشتغال زنان در بیرون از منزل مخالفت می‌شود و علت آن را نامنی در بخش‌هایی از محله معرفی می‌کردند. «اینجا کار بیرون رو بد می‌دونن. مثلاً بهم گفتن برو تو سوله خیاطی کن. اما داداشم نمیزارن. میگن اونجا دوتا کوچه هست که خیلی مواد فروش داره و کنار پارکم هست و کلی مرد و خلافکار هست و میگن نمیخوایم بری اونجا کار کنی. دختر داداشم می‌رفت همونجا کار دیگه نداشتن بره. حتی میخوام پیام اینجا مجبورم از کوچه‌ها برم، بیستا کوچه تاب خوردم و نمیتونم از خیابون اصلی برم و پیام چون اینجا آشنا زیاده و میگن اگه هی بری اونوقت میگند فلانی شوهرش بیرونش کرده، از بس خوبه، الان بین ولو شده تو خیابونا از صبح تا شب کوچه‌ها رو میگرده.» (روایت یازدهم/ شهلا/ ۴۹ ساله)

آنها بیان می‌داشتند که اکثریت ساکنان محله با هم آشنا هستند و یا نسبت فامیلی یا قومی با هم دارند. علاوه بر نکات مثبتی که برای این امر بیان می‌کردند، یکی از مضراتی که به آن اشاره داشتند و این مسئله آنها را آزرده خاطر می‌ساخت، دخالت اهالی در زندگی یکدیگر و کنجکاوای شان نسبت به هم به دلیل همین نسبت فامیلی و آشنایی بود. «این جا مردم همه همو می‌شناسند و می‌خواند از همه کار آدم سر دربیارند. البته بعضی وقتا هم از سر دلسوزی فضولی می‌کنند. این جا تو همه کار زنو مسئول و مقصر می‌دونند و خیلی راحت از اشتباهات مرد می‌گذرند. از منم همین توقع رو دارند. در ضمن همیشه هم دنبال آمار گرفتن از زن‌ها هستند

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۲۳

ته کجانند و چی کار می‌کنند. کار کردن زن و تنها زندگی کردن و خیلی چیزا رو برای زن بد می‌دونند.» (روایت سوم / مهناز / ۳۰ ساله)

آنها همچنین به توصیف شرایط زنان و دختران در محله با توجه به محدودیت‌های پوششی، آرایشی و رفت و آمد در محله دارند، پرداختند و احساس می‌کردند زن در این محله با توجه به بافت فرهنگی سنتی و مردسالاری که حاکم است، سرکوب می‌شود و آزادی در پوشش و تعاملات نداشته و امکان پیشرفت برای زنان و دختران در این محله بسیار کم و محدود است. «اینجا اصلاً محله خوبی برای یه زن یا دختر نیست. اینجا یه محیط بسته است که امکان پیشرفت زن زیاد نیست چون محدودش میکنن و خودم زن هم دوست داره جوروی زندگی کنه که زیاد تو چشم نباشه. مثلاً من خودم خیلی از بچگیم دوست داشتم شیک بپوشم و الانم همینطورم. اما کافیه بری تو محله. اینقدر نگاهت می‌کنن که نگو. بخصوص که مانتویی باشی و خوشتیپ و آرایش کرده البته خودتون می‌بینید من بی حجاب نیستم و اینجام زن بی حجاب نداره اما تا حد معمولی هم تو این محله براشون خیلی تو چشمه چون بیشتر زنا چادری هستن و اهل آرایش نیستن زیاد. تو خونه هاشونم بری همیشه لباس کاملاً پوشیده دارن. چون رفت و آمد کلاً زیاده و حتی نباشه هم عادت دارن. مثلاً بیشتر وقتا تو خونه روسری و دامن و لباس کامل پوشیدن. مادر خودم حتی وقت خوابم روسری شو در نیاره. بد می‌دونن اینجا که بخوای قرطی پرتی بگردی حتی تو خونه خود آدمو. البته نسل جدید که عوض شدن ولی در مقایسه با بقیه جاها کمتر هست.» (روایت پانزدهم / مهتاب / ۳۹ ساله)

بعلاوه به توصیف شرایط محله با توجه به کمبود فضا و امکانات آموزشی می‌پرداختند و از طرفی سخنشان بازتاب دهنده این امر بود که خود آنها از نیروهای مجری عرف محلی، سنتی و مردسالاری هستند که خود این زنانی که از محدودیت در محله گلایه مند هستند، محدودیت را برای دخترانشان بازتولید می‌کنند و امکان آزادی عمل را از دختران خود سلب می‌نمایند. «دخترم دوست داره رشته‌هایی مثل فیلمبرداری و عکاسی بره بخونه ولی هزینه هاش خیلی زیاده و هزینه رشته خیلی زیاده آرایشگری هم دوست داره اونم خیلی هزینه زیادی داره و ما نمیتونیم بفرستیمش این رشته‌ها. یعنی خودمم نمی‌زارم تنهایی بره آرایشگری این جا نداره باید بره خمینی شهر من نه میتونم اجازه بدم بره خمینی شهر و نه خودم میتونم هر روز باهاش برم تا خمینی شهر کلاس آگه توی محل بود خیلی خوب بود من خودم با بیرون رفتن بچه خیلی مخالف هم به خاطر همین نمی‌زارم هیچ جا تنهایی بره حتی آگه بخواد بره هنرستان رشته‌هایی

که دختر میخواد روی این جا نداره و باید بره خمینی شهر و این خیلی برام سخته.» (مصاحبه هفتم/ نسرین/ ۴۴ ساله)

این زنان از عنصر درنگ توصیفی، برای توصیف شرایط دشوار زندگی، ضعف اقتصادی خانواده، گوشه گیری و انزوای دختران خانواده، نداشتن تفریح و سرگرمی آنها استفاده کردند. «دلم میسوزه برای دخترم چون شرایطش خیلی سخته. دخترم یه چندتا دوست پیدا کرده تو مدرسه و بهش زنگ میزنن که فاطمه بیا با هم بریم بیرون ولی من چون نمیتونم بهش پول تو جیبی بهش بدم نمیدارم برم چون بچه است و شاید دلش بخواد با دوستاش بره بیرون و یه بستنی بخره. و جلو دوستاش خجالت بکشه برای همین اصلاً بیرون نمیره. یا مثلاً یه دوستاش خیلی التماس کرد که بذار فاطمه بیاد خونه ما با هم درس بخونیم و مادرش گفت من پسر ندارم و شوهرم هم همیشه کاره و ۲-۳ ماه یه بار میاد خونه بذار دخترت بیاد خونه ما و با دخترم دس بخونن و دخترم خیلی اصرار کرد تا اجازه دادم چند بار رفت خونه شون. حالا دخترم میگه مامان اگه دوستم بخواد بیاد اینجا چیکار کنیم. چون ما هیچی وسیله نداریم، حتی فرش هم نداریم چونکه فرشام از بس شوهرم مواد کشیده بود روشن خیلی سوخته بودن و حتی قابل این نبود که بیارمشون شهر. الان اتاق مون موکت هست و خواهرم دوتا روفرش داده انداختم روشن. دخترم میگه مامان ما هیچی نداریم و من خجالت می کشم که دوستام بیان خونمون. دلم میسوزه و میگم چرا دخترم داره همون راهی رو میره که منم از طایفه فراری بودم.» (روایت ششم/ ندا/ ۳۴ ساله)

در برخی از روایات نیز این درنگ توصیفی بیانگر شرایط روحی، احساسات زن نسبت به خود و زندگی اش بود. «من که زندگی نکردم و نمی کنم، فقط نفس می کشم. من و این میز هیچ فرقی نداریم. شاید بودن این میز برای کسی مهم باشه اما من نه. زندگی نه برای کسی مهمه و نه به درد میخوره وقتی سر زندگی نیستم، پیش شوهر و بچه ام نیستم، زندگی چه فایده داره آخه اینطوری. فقط گذروندن روزاست.» (مصاحبه هشتم/ فاطمه/ ۳۷ ساله)

۳.۳.۴ حذف

گاهی روایان قسمتی از زمان داستان را که مشخص است مقدار آن چه اندازه است، حذف می کنند. زنان معلقه در برخی موارد از بیان رخدادها بی اهمیت در این زمان می گذرند و رخدادها را بعد از چند سال و چند ماه بیان می کنند. گاهی نیز ممکن است این زنان نکات مهم را به صورت جانبدارانه به زبان نیاورند زیرا در بحران های خانوادگی غیر از محیط و شرایط

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیانی کمیتیکی و دیگران) ۲۵

فراگیر اجتماعی، هر دو همسر مرتکب اشتباهات و خطاهایی می‌شوند که راوی ممکن است سعی کند اشتباهات خود را از طریق حذف، بپوشاند. برای مثال سکینه دو سال از زندگی اش را در سه خط بیان می‌کند و حذف صریحی از وقایع این دو ساله ارائه می‌دهد که به دلیل بی‌اهمیتی در روند داستان صورت گرفته است و صرفاً مکملی برای بیان احساسات راوی است: «اوایل که نبود حس حقارت، ضعف و خودکم بینی داشتم و هی می‌گفتم من از بقیه پایین‌ترم. اونوقت که تازه این شرایط پیش اومده بود اصلاً حالم اینقدر بد بود که عین مرده‌ها بودم یعنی اینقدر داغون بودم که بقیه می‌ترسیدن بلایی سرم بیاد. البته یه مدت از نبودنش گذشت و عادی‌تر شد شرایط برام و حالم خوب شد و رفتم کلاس‌های مهارتی و مشاوره‌ای و اصلاً از این رو به اون رو شدم.» (روایت دوم/ سکینه/ ۳۰ ساله)

در روایت مریم نیز خاطرات چند ساله زندگی اش را در چند جمله کوتاه می‌گوید و مابقی حذف می‌شود و علت این امر این است که حوادث این برهه زمانی از نظر او بی‌اهمیت بوده است و تنها هدف اون بود که بیان این جملات تلاشی را که برای دور نمودن همسرش از دام اعتیاد داشته و بی‌نتیجه بودن و بی‌میلی شوهرش به ترک مواد مخدر و اینکه چگونه اعتیاد شوهرش را به یک زباله گرد تبدیل کرد، بیان کند. «حتی خونه مون رو از این محله بردیم چون خانواده اش میگفتن چون اونجا هستین مواد جلو دستشه و وسوسه میشه و میره میکشه. یه مدت رفتیم که مثلاً ترک کنه اما دیدم دوماه نشد این دوباره رفتارش عوض شد و منم هی گفتم داری دوباره برمگردی این دیگه بار آخره که بهت مهلت میدم. اما هی اوضاعش بدتر شد. شبا می‌رفت نمی‌دونم کجا و فردا بر می‌گشت. بعد یه دفعه دیدم یه روز رفت و با یه گونی بازیافت که جمع کرده بود برگشت.» (روایت پنجم/ مریم/ ۳۵ ساله)

در روایت سما نیز او بیان دوره چهارساله کار در خانه بهداشت نزد دندانپزشک را حذف نموده و تنها به بیان کوتاهی درخصوص مراجعه همسرش به محل کار او در زمانی که حال مناسبی نداشته و باعث شده که به سما تهمت بزنند، بسنده می‌کند: «اونوقت که هنوز اینطوری نشده بود، تو خانه بهداشت دستیار دندانپزشک بودم، ۴ سال زحمت کشیدم اما آخر سر دکتر رو بست بهم که تو با دکتری و دوستی باهای و فلان کاره‌ای. یه روزم نکشیده بود اومد اونجا و آبرو ریزی کرد.» (روایت چهارم/ سما/ ۳۶ ساله)

۴.۳.۴ خلاصه

در روایت نرگس، او ۵ ماه زندگی اش که از زمان گم شدن تا پیدا شدن دخترش است را در یک پاراگراف و به نقل از دخترش به صورت خلاصه بیان می‌کند: «دختر دومیم که گم شد

چقد دنبالش گشتم و بعد ۵ ماه شیراز پلیس راه گرفته بود یه کامیون رو و این و ۱۵ تا دختر دیگه ام باهاشون بود. انگار قاچاقچی بودن و اینا رو میبرن عربستان. دخترم وقتی رفتم دنبالش منو زد که چرا اومدی دنبالم نمیخوام برگردم خونه من خودم فرار کرده بودم. بعدش برام گفت که چند روز خونه یه مردکه می‌گفت پلیس بود موندم و بچه شو نگه می‌داشتم و هی می‌پرسید خونه تون کجاست. منم وقتی شک کردم که نکنه تحویلیم بده از خویش فرار کردم. تو خیابون با یه زنی آشنا شدم گفت بیا پیش من می‌برمت خونه خودم و با خودم می‌برمت خارج و خوشبخت میشی. بعد بردم یه خونه که ۱۵ تا دختر اونجا بودن. چند وقت اونجا بودیم که گفتن با یه کامیون میریم تا مرز و از اونجا میریم خارج. تو راه پلیس راه شیراز گرفتم جلو ماشین رو و شک کردن و بعد که پیدامون کردن بردن مون کانون اصلاح تربیت. اونجا اسم واقعی مون نگفتم که نیای دنبالم. تا اینکه یکی از دخترا اسم اصلی مو فهمید و به سرپرست گفت و اومدی دنبالم. من به همه می‌گفتم اسمم ثنا هست که پیدام نکنی ولی اون دختر اتفاقی بهش گفتم اسمم سهیلاست و اونم به سرپرست گفت.» (روایت چهاردهم/ نرگس/ ۳۹ ساله)

زهرای آنکه به مخاطب خود نشان دهد که بودن همسرش بهتر از نبودنش بود و خوشی‌های زندگی مشترکشان را نشان دهد، به خلاصه کوتاه اکتفا می‌کند: «اونوقتا که بود بهتر الان بود و اونوقتا رو به الان ترجیح میدم. چونکه مثلاً یه بارم مادرم و اینا نمیزارن با بچه هیچ جا برم. یا هیچ جا بامون نمیان. اما اون روزا تا بچه ام می‌گفت مثلاً بریم باغ، شوهرمون سریع می‌بردمون. همه جا می‌بردمون. حتی بعضی وقتا مثلاً یه روز صبح تا عصری می‌رفتیم میدون امام. این اخلاقشو دوس داشتم.» (روایت اول/ زهرا/ ۳۶ ساله)

به خلاصه ای که مهتاب از روایت زندگی اش ارائه می‌دهد توجه کنید: «انگار قلبم آتیش میگیره. آه می‌کشم از ته دلم چون هیچ وقت تجربه اش نکردم که کنارش خوش باشم حتی برای یه روز. وقتی معتاد بود و غیرقابل تحمل، خودم فرش بافتم و پول کمپش رو دادم و ترک کرد و رفتم چند وقته تو کارخونه کارگری تا پول خرجی جور شه و بعدش که خوب شد و کار و بار ساختمونیش گرفت، خیلی راحت منو ول کرد و رفت. کاری که باهام تو بیمارستان کرد رو هیچ وقت یادم نمیره و عین یه غده تو گلومه و هیچ وقت یادم نمیره و همش جلو چشمم تکرار میشه و بچه ای که از دست دادم ان شاء الله آه اون بچه دامن شوهرم رو بگیره و اون زنش که زندگی منو به آتیش کشید.» (روایت پانزدهم/ مهتاب/ ۳۹ ساله)

مهناز نیز خلاصه ای از کارهای روزمره اش بیان می‌کند: «من فقط میرم تو کارگاه برا خیاطی و میام خونه. مشتری هام که برا سفارش و بعدم تحویل میانند. جای دیگه هم که نمیرم.

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۲۷

سرمو با کار و رسیدگی به بچه هام گرم کردم و وقتی برای دورهمی و تفریح ندارم.» (روایت سوم / مهناز / ۳۰ ساله)

۴.۴ بسامد

۱.۴.۴ بسامد مکرر

زهره در روایت زندگی اش چند مرتبه به این نکته که او به خانه دوستش نمی‌رود زیرا دوست او همسر و فرزندان پسر دارد. این امری فرهنگی در محله است، زنان عموماً به خانه همسایه‌ها که نسبت فامیلی با آنها ندارند، نمی‌روند و اغلب ماندن در کوچه جلوی در یکی از خانه‌ها و جمع شدن چند نفری کنار هم را ترجیح می‌دهند. زنان معلقه این محله بیان می‌داشتند که بخاطر آنکه کسی در زندگی شان دخالت و کنجکاوی نکند، با کسی به جز اعضای خانواده شان رفت و آمد ندارند. «با هیشکی رفت و آمد ندارم که سر تو زندگیم نکشن. فقط مادرم میاد خونمون و من میرم اونجا و دوستم که مغازه داره میرم پیشش و خونه اش نمیرم چون سه تا پسر داره و شوهر داره. دورهمی که اصلاً نه حوصله شو دارم و نه کسی رو دارم و نه خوشم میاد. فقط می‌گم همین دوستم می‌گه شوهرش خوشش نیاد کسی بره خونشون و هر وقتم بخوام باش حرف بزنم میرم مغازه اش چون پسر بزرگم داره.» (روایت اول / زهره / ۳۶ ساله)

مهناز نیز در دو نوبت از مخالف خانواده اش با طلاق صحبت می‌کند: «اینجا بد می‌دونم طلاق رو. خانواده ام حاضرین من بمیرم ولی طلاق نگیرم. همه ازم توقع دارن بسازم و بسوزم چون بچه دارم.» (روایت سوم / مهناز / ۳۰ ساله)

همانگونه که پیش از این اشاره کردیم، زن در این محله (به بیان خود این زنان) محدودیت‌های متعددی را تجربه می‌کنند. سکینه در روایت زندگی اش در چند مورد به مخالفت و برخورد نامناسب اطرافیان با شرکت او در کلاسهای آموزشی و رفت و آمد به بیرون از محله اشاره می‌کند و حتی بیان می‌کند که در این بین مورد تهمت نیز قرار گرفته است و برای آنکه ثابت کند زنی تواناست مقابل این مخالفت‌ها ایستاده است. «کلاسها رو که میرم و استوری می‌زارم همه شون بد باهام برخورد کردن و منم جلوشون دراومدم. همش منو مسخره می‌کنن. اما بهشون ثابت شده که من اگه بخوام کاری رو بکنم، حتماً میتونم. از نظر فرهنگی اینجا خیلی بده مثلاً من میرم بیرون یا میرم اصفهان کلاس یه همسایه هامون بهم گفت تو میری اصفهان و فلان کاره ای و بهم تهمت زد. مادرشوهرم حرف اونو دست گرفت و شوهرمم با

اینکه خودش زندان و نیستش ولی به گوشش رسوندن و می‌گفت نرو ولی من گفتم نه تا ثابت کنم که هر کاری بخوام میتونم انجام بدم.» (روایت دوم/ سکینه/ ۳۰ ساله)

مریم در چند نوبت و به شکل با فاصله در خلال روایت اش به این اشاره داشت که او در هنگام جوانی به مرد دیگری که از اقوامش بوده، علاقه داشته و به اجبار خانواده با فرد دیگری ازدواج کرده است و این را به دلیل محیط فرهنگی می‌داند که در آن دختر نمی‌تواند نظر خود و علاقه اش به شخص دیگر را بیان کند و به ناچار به ازدواجی اجباری تن می‌دهد و آن را بزرگ‌ترین حسرت و اشتباه زندگی اش می‌داند: «من اصلاً دوست نداشتم با غریبه ازدواج کنم، یعنی من همون موقع پسرعموم رو دوست داشتم و وقتی مجید اومد خواستگاری گفتم نه ولی مامان و بابام خیلی اصرار کردن. اما اون دیر اقدام کرد. منم روم نشد به خانواده ام بگم. هیشکی رو نداشتم که بهش بگم که من فلانی رو دوست دارم. بعد از اینکه شوهرم اومد خواستگاری، خانواده ام قبول کردن، بعد پسرعموم یه نامه نوشت برام و داد خواهرش آورد برام. اما دیگه کار از کار گذشته بود. حسم نسبت به شوهرم تنفره و اینقد ازش تنفر دارم که حتی بهش فکرم نمی‌کردم. روزی که فردش می‌خواستم عقد کنم چون اصلاً راضی نبودم گفتم میرم خونه پسرعموی بزرگم و میگم من راضی نیستم و تو بیا با مادر و پدرم حرف بزن که منو مجبور نکنن به این ازدواج. بعد رفتم اونجا داشتیم فوتبال نگاه می‌کردیم و گفتم اگه این گل بزنه، من نمی‌گم که بره حرف بزنه و اگه گل نزد به اکبر میگم که با پدر و مادرم حرف بزنه. از شانس من گل زد و منم هیچی نگفتم. ای کاش دودلی نکرده بود و گفته بودم و این شد بزرگ‌ترین حسرت زندگیم.» (روایت پنجم/ مریم/ ۳۵ ساله)

سما نیز روایتی از ازدواج اجباری اش با یکی از پسران اقوامشان بیان می‌کند. او نیز از بافت فرهنگی و سنی که او را ناچار به سکوت در برابر این ازدواج اجباری کرد، گلایه مند است: «اون اوایل که اومدن خواستگاری مادرم راضی نبود اما هر جور بود، تقدیر بود یا دستی بود و این ازدواج اتفاق افتاد، مادرم می‌گفت حق نداری مشکلاتت رو بگی. از بچگی ناف مون رو برای هم بریده بودن و هرچی گفتم نه نشد گفتن تو ناف برش هستی. البته خودمم مقصرم چون مامانم گفت اومدن خواستگاری خودت بگو نه. ولی من گفتم من روم نمیشه به دایی بگم. چون تو خانواده ما پدرم و داییم با هم خیلی جور بودن و بابام تصمیم اش رو گرفته بود و گفت من نمی‌تونم بهشون بگم نه و باید قبول کنی و منم گفتم روم نمیشه بگم نه. شاید اگه خودم می‌گفتم نه و روی نه پافشاری می‌کرد اینطور نمی‌شد.» (روایت چهارم/ سما/ ۳۶ ساله)

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیاتی کمیتکی و دیگران) ۲۹

خدیجه در روایت زندگی اش به تاثیر محیط که درگیر اعتیاد و مواد مخدر است، گروه همسالان و دوستان ناباب و اثرگذاری اعتیاد پدر خانواده بر گرایش پسران به مواد مخدر و گرفتار شدن آنها در دام اعتیاد، در چهار بخش مجزا از هم در طی روایت اشاره می‌کند. «پسرام رو خیلی ناراحتم براشون و دلم براشون میسوزه و هم میگم خدا رو شکر که افتادن زندان. با رفیق گشتن و پشت دستگام که بودن، و پسر بزرگم با داداش (۲۷ ساله) زن داداشم رفت و معتاد شد و کوچیک (۲۳ ساله) با همین پسرای هارونی رفیق شد و پسرا معتادش کردن. سر دستگام که میرفتن معتاد سخت شدن. مقصر برادر زن داداشم که پسر بزرگم رو معتاد کرد. رفیقا پسر کوچیکم که اونا معتاد کردن. در اصل شوهرم مقصر بود که نشست جلو اینا مواد کشید که اینام نشستن باهانش مواد کشیدن. بهشون نمی‌گفت نه. سه تایی با هم مواد میکشیدن. ۳ تایی هروئین و شیشه میکشیدن. یه وضعی منم می‌دیدم و نمیتونستم هیچی بگم.» (روایت دوازدهم/ خدیجه/ ۵۰ ساله)

۵. نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که زمان در روایت زندگی زنان معلقه امری فرهنگی است که به شکلی جدید و بر اساس بافت فرهنگی که این زنان در آن متولد شده، رشد یافته و زندگی می‌کنند، بر ساخت می‌شود. زنان معلقه برای بیان داستان زندگی خویش، توالی خطی زمان را بر هم زده و این عمل آنها باعث می‌شود که مخاطب در زمان و موقعیتی که داستان‌ها رخداد داده اند، قرار گیرد. آنها همگی در ابتدای روایتشان از زمان حال آغاز می‌کنند و از آن پس دائماً به گذشته پل می‌زنند و مجدد به حال بازمی‌گردند. پویایی روایی زندگی زنان معلقه بدین صورت است که آنها بیشترین استفاده را از عناصر شتاب منفی در روایت خود داشتند. در این روایات تکه ای بلند از متن به مدت زمان کوتاهی از داستان اختصاص داده شده بود که این کاهش سرعت ناشی از عمل ذهنی یا گذر کند زمان در ذهن زنان معلقه است. روایت پردازی زندگی زنان معلقه با کاربرد پس‌نگری و در نتیجه، خروج از سیرخطی رویدادها از سوی راویان صورت گرفته است که در آن نوعی عقب‌گرد نسبت به زمان تقویمی رخ می‌دهد و حادثه ای که قبلاً رخ داده، بعداً روایت می‌شود. راوی در حینی که به روایت زمان حال می‌پرداخت به گذشته بر می‌گردد و خاطراتی از دوران کودکی، تجرد، ازدواج اجباری، دوران ابتدایی ازدواج، زندگی مشترک و دورانی که همسرش او را رها کرده بود، نقل می‌کند و مجدد به زمان حال بازمی‌گردد و این حرکت رفت و بازگشتی نظم خاصی ندارد. در این حین مسائلی از جمله

تحصیلات ناتمام، نارضایتی‌های جنسی، خشونت خانگی، اعتیاد همسر و آثار آن بر زندگی مشترک، بی‌مسئولیتی مرد نسبت به زندگی مشترک، زن بارگی مرد، خیانت، بُهت، سردرگمی و خشمشان از ره‌اشدگی را روایت می‌کنند.

در بخش‌های معدودی، روایت شتاب مثبت به خود می‌گرفت. گاهی راوی قسمتی از زمان داستان را که مشخص است مقدار آن چه اندازه است، حذف می‌کرد و در واقع این زنان یا از بیان رخداد‌های بی‌اهمیت می‌گذشتند و یا اینکه ممکن است با هدف خاص و به قصد جلوه دادن مرد یا بافت فرهنگی به عنوان مقصر و نمایش خود به عنوان فرد قربانی، از بیان برخی موارد در این زمان می‌گذرند و رخدادها را بعد از چند سال و چند ماه بیان می‌کنند. در بخش‌هایی نیز با استفاده از عنصر خلاصه، زمان را فشرده می‌کردند و زمان روایت از زمان داستان کوتاه‌تر می‌شد و یک رویداد یا دوره زمانی در عبارتی کوتاه و فشرده بیان می‌شد. در چند مورد نیز روایت شتابی ثابت داشت و این زنان از صحنه نمایشی برای روایت محدودیت‌های پوششی زنان در این محله، محدودیت و بعضاً ممنوعیت اشتغال زنان توسط مردان در این محله، نشان دادن نقش و جایگاه برتر مادرشوهر در خانواده‌های این محله و احترام و ارجحیت مادر بر همسر برای مردان محله، مقصر انگاشته شدن زن در تمامی امور و متصور بودن نقش مسئول و مقصر برای او در صورت بروز مشکل و انحراف در خانواده و شوهر و بیان نمایشی کوتاه از دشواری‌های زندگی اعضای خانواده با مرد-پدیری درگیر اعتیاد استفاده نمودند.

علت شتاب منفی و گذشته‌نگری در روایت زندگی زنان معلقه را می‌توان از طریق رابطه بین فرهنگ و زمان تشریح کرد. این زنان از قومیت بختیاری هستند و در این فرهنگ افتخار به تاریخ گذشته قومی، احترام، توجه و مرجعیت گذشتگان و ریش سفیدان قوم، تعهد و پابندی به سنت‌ها و ارزش‌های قومی به وضوح زنده و پاینده است و افراد همواره به گذشته خود پل زده و از آن یاد می‌کنند. به همین دلیل بافت فرهنگی که این زنان در آن رشد یافته و اجتماعی شده‌اند، همواره آنها را در پیوند با گذشته قومی و فرهنگی‌شان نگه داشته است. از افتخارات این افراد است که متعلق به قومیتی با سبقه طولانی و اصالتی کهن و ارزش‌ها، خلیقات و کنش‌هایی پابرجا از گذشته‌های دور هستند که آنها را پاس داشته و در حفظ آن می‌کوشند. به همین دلیل بافت فرهنگی که این زنان در آن رشد یافته و اجتماعی شده‌اند، همواره آنها را در پیوند با گذشته قومی و فرهنگی‌شان نگهداشته است و می‌توان گفت که احتمالاً همین عامل منجر به شکل‌گیری شخصیت اجتماعی گذشته‌نگر در این زنان شده است. اهالی بختیاری این

محلّه حاشیه ای شهر اصفهان خود را متعلق به این محلّه نمی دانند و نسبت به آن احساس تعلق خاطر ندارند و هنوز خود را به روستا و منطقه آباء و اجدادی خود منسوب و وفادار می دانند و سعی بر حفظ هر آنچه آنها را به آنجا پیوند می دهد، اعم از گویش، پوشش، سنت و آداب و رسوم، رفتار و منش دارند. این را می توان در محلّه به وضوح دید؛ مردان جوان و بخصوص سالخوردهگان که لباس محلی به تن دارند، زنان سالخورده که با پوشش محلی خود هستند، برگزاری مراسم ازدواج و جشن و عزاداری با همان سبک و سنن سنتی و محلی خود، صحبت کردن با یکدیگر با گویش محلی خود و زندگی بر طبق سنتها و آدابها قومی خود، بزرگی و سروری مردان و سالخوردهگان و نقش مهم بزرگان فامیل به مثابه خوانین قوم در محلّه و ورود آنها به مسائل مختلف و ایفای نقش کدخداهایی در مشکلات و مسائل پیش آمده در محلّه، قوم و فامیل خود از نمودهایی است که می توان به کمک آنها متوجه شد که همچنان سنتهای قومی و محلی در این محلّه زنده و پابرجا هستند و اینها حاصل گفتگو با اهالی، بزرگان و معتمدان محلّه و مشاهدات و ارتباطات ما با اهالی محلّه است.

پیش نگری هایی که این زنان در روایت زندگی شان داشتند در رابطه با نگرانی آنها در مورد آینده فرزندانشان، عدم اطمینان به خود و ناتوانی از قدرت تصمیم گیری همراه با یقین و دلهره از آینده و نبود پدریچه ها، آرزوی سلامتی و خوشبختی و گذر از روزهای دشوار زندگی بود. این پیش نگری ها ریشه در شرایط متزلزل، مبهم و بلا تکلیف اکنون این زنان است. زنان معلقه همچنین با استفاد از عنصر درنگ توصیفی، شرایط محیطی زندگی، بافت فرهنگی، ساکنین محلّه، شرایط زنان در این محلّه، امکانات محیطی محلّه و شرایط زندگی شان و حس و حال خودشان را توصیف می کنند. مخالفت با اشتغال زنان در بیرون از منزل به دلیل فضای مردسالارانه و سنتی حاکم بر محلّه و ناامنی به دلیل وجود خلافکاران در بخش هایی از محلّه، آشنایی یا نسبت فامیلی اکثریت اهالی محلّه با یکدیگر و دخالت و کنجکاوای آنها در زندگی یکدیگر، به محدودیت های پوششی، آرایشی و رفت و آمد در محلّه ناشی از بافت فرهنگی سنتی و مردسالاری حاکم در محلّه و سلب آزادی پوششی و ارتباطات زنان و محدودیت امکان پیشرفت برای زنان و دختران در این محلّه، کمبود فضا و امکانات آموزشی، زنان به عنوان نیروهای اجتماعی مجری و نگهبان عرف های محلی، سنتی و مردسالارانه در محلّه، شرایط دشوار زندگی، ضعف اقتصادی خانواده، گوشه گیری و انزوای دختران خانواده و نداشتن تفریح و سرگرمی و همچنین شرایط روحی، احساسات زن نسبت به خود و زندگی اش از جمله مواردی است که زنان معلقه به توصیف آنها در روایتشان پرداخته اند. محدودیت روابط

اجتماعی زنان معلقه در محله با اهالی، داغ ننگ و تابوی طلاق در محله و نزد خانواده‌ها، خلاف عرف بودن سخن گفتن دختر در مورد علاقه به شخص دیگر، ازدواج اجباری و سکوب زن و مخالفت با حضور زن در فضاهایی که منجر به تحرک صعودی زن می‌شود، مواد مخدر در محله و تأثیر محیط، نقش گروه همالان و وجود شخص معتاد در خانواده بر گرفتاری جوانان در دام اعتیاد، نیز از جمله مواردی بودند که زنان از طریق بسامد مکرر در چند نوبت در روایاتشان در مورد آنها صحبت کردند.

همچنین در بین این زنان معلقه ما شاهد آن بودیم که سازوکاری که آنها در مواجهه با معلقگی در این بافت فرهنگی در پیش گرفتند، تداوم بود. به این معنا که زن معلقه پس از وقوع معلقگی، با توجه به زمینه‌های فرهنگی که در این بافت وجود داشت مانند، بد دانستن طلاق، طرد شدن از سوی خانواده در صورت طلاق، ترس از آبرو و یا بخاطر آسایش و آرامش در نبود شوهر، تاب آوری و آستانه تحمل بالا، پذیرش و سازگاری با معلقگی، امید به بازگشت شوهر، تحمل شرایط بخاطر فرزندان، در شرایط معلقگی مانده بودند و بدین تربیت تداوم معلقگی در این زنان رخ می‌داد. این‌ها ناشی از همان هنجارهای فرهنگی متفاوت انتظار در قوم بختیاری است که در آن زن به دوری از طلاق، انتظار برای بازگشت همسر، وفاداری نسبت به همسر، گذشت و فداکاری برای خانواده و تاب آوری، سازگاری و تحمل شرایط زندگی معلقگی توصیه می‌شوند و زنی را که این ویژگی‌ها را داشته باشد، شیرزن می‌خوانند تا به این طریق او را به علت رعایت هنجار انتظار قومی و فرهنگی شان، تشویق کنند.

کتاب‌نامه

احمدی، حبیب و محمدتقی ایمان (۱۳۸۵)، بررسی تأثیر مجازات مجرمین مواد مخدر بر کیفیت زندگی خانواده آنان: مورد مطالعه خانواده های زندانیان مواد مخدر شهر شیراز، مطالعات اجتماعی ایران، ۱(۱)، ۱-۱۹.

بهرامیان، زهرا، مهیار علوی مقدم و فیروزه کاویان (۱۳۹۶)، کاربرد روایت‌شناسی «نظریه زمان در روایت» ژرار ژنت در رمان جای خالی سلوچ، دو فصلنامه روایت‌شناسی، ۱(۲)، ۱-۲۵.

بی‌نیاز، فتح‌الله (۱۳۹۳)، درآمدی بر داستان‌نویسی و روایت‌شناسی، تهران: افزار.

بیاتی‌کمیته‌کی، زهره و سیدعلی هاشمیان فر و حمید دهقانی (۱۴۰۳)، زنی میان آسمان و زمین: مطالعه مردم‌نگارانه زندگی زنان معلقه و درک آنها از معلقگی در بافت فرهنگی یکی از محلات حاشیه شهر اصفهان، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۵(۱)، ۵۳-۸۲.

«وقتی که او رفت»: روایت زندگی زنان معلقه (زهره بیانی کمیتکی و دیگران) ۳۳

جدی تازه کند، رویا، پروانه عادل زاده و کامران پاشایی فخری (۱۳۹۷)، بررسی مؤلفه‌ زمان در اتوبوس شمیران بر اساس دیدگاه ژرار ژنت، متن پژوهی ادبی، ۲۲(۷۶)، ۱۶۵-۱۹۰.

خسروی علیا، محمداصداق (۱۴۰۱)، نان، عشق، شوهر فراری / پدیده شوهر فراری چیست و چقدر خانواده های ایرانی را تهدید می کند؟، همشهری آنلاین، ش ۶۶۸۱۳۰.

خسروی، سمیره و وحید سبزیان پور (۱۳۹۸)، تحلیل انواع زمان پریشی در داستان کوتاه حریق ذلک الصیف غاده السمان بر اساس نظریه‌ زمان ژرار ژنت، ادب عربی، ۱۲(۲)، ۴۳-۶۲.

دروذگریان، فرهاد، محمدرضا زمان احمدی و الهام حدادی (۱۳۹۰)، تحلیل زمان روایی از دیدگاه روایت شناسی بر اساس نظریه زمان ژنت در داستان «بی وتن» اثر رضا امیرخانی، فصلنامه تخصصی سبک شناسی نظم و نثر فارسی (بهار ادب)، ۴(۳)، ۱۲۷-۱۳۸.

ریمون کنان، شلومیت (۱۳۸۷)، روایت داستانی: بوطیقای معاصر، ترجمه ابوالفضل حری، تهران: نیلوفر.

ستاری، مژگان (۱۴۰۱)، سندرم شوهران فراری، پایگاه خبری تحلیلی آذر انجمن، ش ۲۸۳۰۶.

لوتی، یاکوب (۱۳۸۸)، مقدمه ای بر روایت در ادبیات و سینما، ترجمه امید نیکفرجام، تهران: مینوی خرد.

مرادی، سلیمان (۱۴۰۲)، نظریه زمان در روایت: دیدگاه ژرار ژن، کارنوشت کلاسی درس کاربرد روش های کیفی پیشرفته در تحقیقات اجتماعی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مک کوئیلان، مارتین (۱۳۸۸)، نظم در روایت، گزیده مقالات روایت، ترجمه فتاح محمدی، تهران: مینوی خرد.

میرحسینی، زهرا، زهرا بوربور، مرضیه صمصالی، نیره احمدی و زینب اختری (۱۳۹۹)، چالش های زندگی روزمره زنان حاشیه نشین شهر تهران (مطالعه ای کیفی)، مطالعات راهبردی زنان، ۲۲(۸۹)، ۱-۳۶.

Anite & Patel (2016). A New Form of Violence.

Renzetti, C., & Maier, S. (2003). "Private" crime in public housing: violent victimization, fear of crime and social isolation among women public housing residents.

Srividya (2020). The Abandoned Women of Rural Time Nadu, The stories of change.

Varda, Sh. (2017). A Home for Abandoned Women. www.thehindu.com.